

Julen er erindringens tid

Martin Brandt Djupdræt, december 2020

Denne juleferie har for mange ikke været som den plejer, ligesom nytårsfejringerne for flere også må justeres af hensyn til de gældende Corona-anbefalinger. Bliver det så en mindeværdig jul? Ja det gør det nok, men også en jul, hvor vi i mindre grad har trænet vores erindring ved at mødes og genfortælle historier om, hvordan vi tidligere har fejret højtiden.

Julen er gentagelsens- og traditionernes tid og derfor også erindringens tid. Og erindring betyder noget. Det er noget vi har observeret i Den Gamle By gennem vores arbejde med ældre, der er ramt af demens.

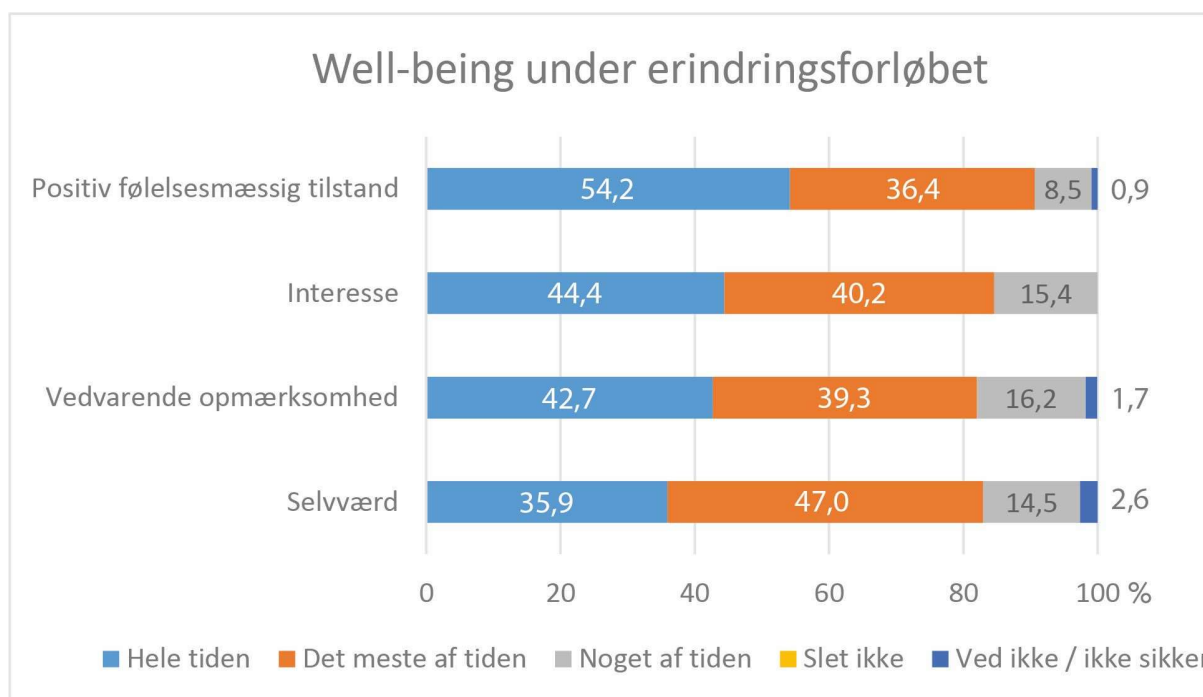

I Den Gamle By findes erindringslejligheden. Den er indrettet som i 1950'erne og i den laves der særlige forløb for ældre ramt af demens. Foto: Den Gamle By.

Center for Selvbiografisk Hukommelsesforskning ved Aarhus Universitet lavede for nogle år siden studiet "Turning back the hands of time", hvor ældre diagnosticeret med Alzheimer fik præsenteret den samme type af dagligdagsgenstande på henholdsvis et plejecenter og i et historiske miljø i Den Gamle By. På plejecentret var genstandene nyere og på museet ældre, men det var samme typer af genstande, f.eks. en telefon og et

konfirmationskort. Undersøgelsen viste, at de ældres erindringer var flere og mere detaljerede ved sessionerne på museet. Det at gense noget man kender "fra engang" gør, at situationer fra ens liv pludselig dukker op igen.

For personer, der lider af demens, er minder ikke kun en interessant akademisk foreteelse – det betyder også noget for deres velvære. Det har flere undersøgelser vist, blandt andet på museerne. I et Erasmus støttet projekt "Active Ageing and Heritage in Adult Learning" blev over 100 ældre demensramte observeret på Den Gamle By og i fire andre europæiske frilandsmuseer, mens de lavede erindringsvækkende aktiviteter. Dette store materiale viste, at de ældre havde det godt, når de var i historiske rammer fra deres ungdom, kunne de huske ting fra deres eget liv og talte sammen om dem. Over 80 % af tiden var de interesserede, opmærksomme og havde godt selvværd og en positiv følelsesmæssig tilstand.

Resultater af den Erasmusstøttede undersøgelse "Active ageing and Heritage in Adult Learning" om velbefindende hos ældre med demens i forbindelse med erindringsforløb på frilandsmuseer. I alt deltog 118 ældre ramt af demens i undersøgelsesprojektet. Flere resultater findes i Hansen, Anna (red.) 2017: Reminiscence in open air museums. Results from the Erasmus+ project Active Ageing and Heritage in Adult Learning, Jamtli Förlag

Erindringer er ikke kun vigtige for Alzheimerpatienter og andre med kognitive problemer. Det betyder også noget for pårørende til demensramte og deres samvær med deres nærmeste. I de sidste måneder er der i Den Gamle By blevet afholdt forløbene "Erindring og Fællesskab" for personer med demens og deres pårørende. Ideen til disse forløb kom efter dialog med de europæiske kollegaer, der deltog i det fornævnte Erasmusprojektet. Inspirationen kom også fra det velkendte mødregruppe system: At man mødes med nogle ligesindede, når livet pludselig tager en drejning, ens fokus bliver et andet og gamle venner ikke helt forstår en

på samme måde. Projektet var støttet af en pulje fra Slots- og Kulturstyrelsen, der hjalp udsatte i forbindelse med Coronapandemien, og gik ud på, at en lille gruppe med tre - fire par bestående af ældre ramt af demens og en pårørende hertil mødtes fire gange i Den Gamle Bys erindringslejlighed. De pårørende fik ligesindede at snakke med, og de demensramte kunne blomstre op og leve deres liv med den fortid, de stadig husker

Ved et af de sidste sessioner, som blev gennemført før Corona-restriktioner lukkede forløbene, deltog også en journalist fra Kristeligt Dagblad. En af de pårørende som deltog i forløbet fortalte journalisten: "Først gik jeg med for min mands skyld, men nu kan jeg se, hvor meget jeg selv får ud af det. Det er, som om jeg har fået min mand tilbage. Det er den bedste oplevelse, jeg har haft i mange år." (Kristeligt Dagblad, 14. december 2020)

Et udsagn som dette og Erasmusundersøgelsen af de ældres udbytte af forløbene i Den Gamle By minder os om at udveksling, at erindringer ikke kun er luksus og small talk. Det er også nærvær, glæde og mening med livet. Jeg håber, at mange i årets juleferie både kan tage hensyn til smitterisikoen og kan være sammen om at udveksle historier og minder - hvis ikke fysisk så gennem telefon og computer. For det at have et godt liv handler ikke kun om at holde sig smittefri, men også om at tale og mindes sammen.

God jul, godt nytår og glædelig fortællinger.

Forløb i Den Gamle Bys erindringslejlighed. Modelfoto. Foto: Den Gamle By.

En kortere udgave af dette indlæg blev 29. december 2020 publiceret i Århus Stiftstidende. Indlægget kan læses her: <https://stiften.dk/artikel/demens-erindringer-v%C3%A6kker-gl%C3%A6de-over-genfundet-liv>

Henvisninger og litteratur:

Forskningsprojektet *Turning back the hands of time*:

Miles, Amanda; Fischer-Mogensen, Lise; Nielsen, Nadia; Hermansen, Stine og Berntsen, Dorte 2013: "Turning back the hands of time : Autobiographical memories in dementia cued by a museum setting". *Consciousness and Cognition*, vol. 22, no. 3. s. 1074-1081. DOI: 10.1016/j.concog.2013.07.008

Slutrapport fra projektet *Active Ageing and Heritage in Adult Learning*:

Hansen, Anna (red.) 2017: *Reminiscence in open air museums. Results from the Erasmus+ project Active Ageing and Heritage in Adult Learning*, Jamtli Förlag.
http://www.beamish.org.uk/content/uploads/2016/10/aha_project_report.pdf

Artikel om projektet *Active Ageing and Heritage in Adult Learning*:

Djupdræt, Martin Brandt 2018. "Historiebevidsthed hos demente". *Kulturstudier*, 9 (1), 29-61.
<https://tidsskrift.dk/fn/article/view/106574>

Artikel i *Kristeligt Dagblad* 14. december 2020 om forløbene for ældre ramt af demens og deres pårørende:

Dorte Waashuus 2020: "Besøg i et julepyntet hjem fra 1950'erne kalder erindringer frem hos demente". *Kristeligt Dagblad*, 14. december 2020. https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/besoeg-i-et-julepyntet-hjem-fra-1950erne-kalder-erindringer-frem-hos-demente?fbclid=IwAR3Cs3AQkMOFZ63w3giG-nw44ZMW0g11lec6gQIXLmd4Vm_p1otz8A5Twe4

Reviewartikel om reminiscensterapi:

Woods B, O'Philbin L, Farrell EM, Spector AE, Orrell M. 2018: "Reminiscence therapy for dementia". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2018, Issue 3. Art. No.: CD001120. DOI: 10.1002/14651858.CD001120.pub3.

Artikler om Erindringsforløb og erindringslejligheden i *Den Gamle By*:

Berntsen, Dorte 2012: „Den tabte tid – erindringsformidling og selvbiografisk hukommelse“. *Den Gamle By* [Årbog] 2012. s. 14-22.

Djupdræt, Martin Brandt 2020: "Erindringslejligheden", *Danske Museer*, forår, side 13-15.

Djupdræt, Martin Brandt og Henning Lindberg 2018: "Forskning viser, at erindringsformidling virker". *Den Gamle By* [Årbog] 2018. s. 83-87.

Kryger, Birgitte; Lindberg, Henning og Matthiassen, Tove Engelhardt 2005: "Erindringsformidling – brobygning mellem det sociale og det kulturelle". *Den Gamle By* [Årbog] 2005, s. 68-73.

Lindberg, Henning 2012: "Glemmer du, så husker jeg det ord for ord: en museumspædagogisk arbejdsform". *MID magasin*, nr. 26, s. 47-49.

Ravn, Thomas Bloch 2012: „Meget mere end museum“. *Den Gamle By* [Årbog] 2012. s. 23-33.